

Finn–észt–magyar orvos- és urológuskapcsolatok az elmúlt 100 évben

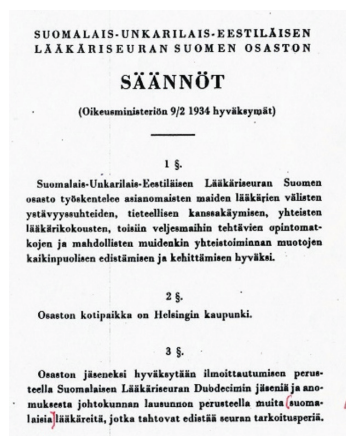
Romics Imre dr.

Semmelweis Egyetem Urológiai Klinika, Budapest (igazgató: Nyirády Péter dr.)

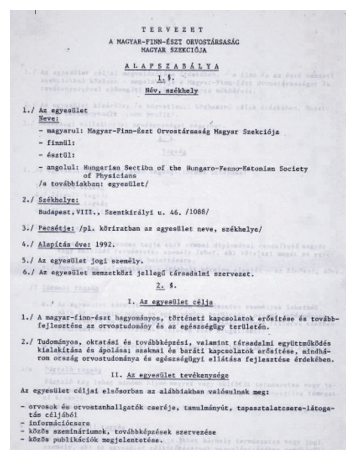
Politikailag „conf.” vagy „non-conf.” dolgozatokat sose köztünk urológiai szaklapban. Tekintsük ezt a dolgozatot a korábbi öt történeti cikk folytatásának, amelyek a német, a magyar, és részben az amerikai kapcsolatokról szólnak (1, 2, 3, 4, 5). Az indok nemcsak a klinika száz éve (1921–2021), hanem hogy feneketlen szekrényeimben egy vastag dossziét találtam, amelyek a 90-es években a kapcsolatok újraindítása során kerültek hozzám. Ezen mit sem változtat, és nem befolyásolja, hogy 1970-től haláláig (2017) volt egy finn nem-orvos barátom,

ahogy a német kapcsolatokról írt dolgozataim megírását sem az 1964 óta meglevő német orvos barátom inspirálta.

Semmiképp nem említeném – bár erről sokat olvastam és sokat tudok – a „finn–magyar” vagy a „finnugor rokonságot”, és ebben nem is foglalkozom állást. A címben adott témában csupán tényeket közlök. Azt, hogy az orosz uralomból éppen felszabadult Finnország (1917. december 6.) és a Trianon után elszigeteltségben levő Csonka-Magyarország minden kinyújtott kéz felé nyúlt, érthető. Nem minden alap nélkül. *Reguly, Budenz, Sajnovics* nyelvészeti kutatásai, az orvos *Bugát Pál* és a szülész finn *Ingman* kapcsolata szoros volt (*Ingman* 3 hónapig *Bugátnál* lakott Pesten). *Elias Lönnrot* körorvos és nyelvész volt, és *Hunfalvyval* tartott kapcsolatot. Az észteknek is orvosok voltak a „nyelvészkedők”: *Faehmann* és *Kreutzwald*. Utóbbi gyűjtötte össze az észtek *Kalevalát*, a Kalevi-peogot.

1. ÁBRA: 1932-BEN MEGALKULT A FINN–MAGYAR–ÉSZT ORVOSOK TÁRSASÁGA

2. ÁBRA: NYOLCOLDALAS ÚJ ALAPSZABÁLY

8	Tartalom
	Hypofízis-kivonat 163
	Endokrin terápia 164
	Androgénablatio 164
	Oestrogenablatio 167
	α-adrenerg receptor-blokkolók 169
	Egyéb szerek 170
	Cholesterol-szintet csökkentő anyagok 170
	Kalciumantagonisták 171
	A kezelés gyakorlati értékelése 171
14. fejezet	Az α-receptor-gátlók szerepe a prostataadenoma kezelésében 176
(Gálmán László)	
	Az alsó húgyutak adrenerg bevezetése 177
	A prosztatában elhelyezkedő autonóm receptorok jelentősége 178
	A hatékonyabb értékelése 179
	α1-receptor-gátlók indikációi és kontraindikációi 186
	BPH kezelésében 186
	Indikációk 186
	Kontraindikációk 186
15. fejezet	Finasterid a benignus prostatahyperplasia kezelésében 188
(Finnmész Zoltán)	
	Az androgénmegvonás szerepe 188
	Az 5α-reduktáz-gátlás hatása 188
	A finasterid kezelése 189
	Farmakodinamikai sajátosságok 189
	Farmakokinetikai hatások 190
	Terápiás lehetőségek 190
	A finasterid toleranciája 193
	Adagolás és alkalmazás 194
	A finasterid kezelés helye a klinikai gyakorlatban 198
	Tárgymutató 198

3. ÁBRA: BENIGNUS PROSTATÁ HYPERPLASIA CÍMŰ KÖNYV

NÉMETH GY.: A heréddaganatok sugárterápiája	119
LOVÁSZ S., ROMICS I.: Interleukin-2 (IL-2) terápia a metasztatizáló	124
ROMICS I.–BUZOGÁNY L.: A vesedaganatok interléon-terápiája	134
JAKAB ZS.: A vesedaganatok ultrahang-diagnosztikája	150
FORNÉ T.: A vesedaganatok CT-vizsgálata	161
G. P. HAAS: Kísérleti terápia eljárások a vesesejtes rák kezelésében	209
J. SCHUBERT–A. SCHUCHTER–O. REICHE: A vesesejtes rák műtői kezelése	221
J. HORVÁTH: A veserák immunterápiája	247
K. TAAR: Nephronkímélő sebeszet a vesesejtes rák kezelésében	271
NÉMETH GY.: A vese- és ureterdaganatok sugárterápiája	278
BESZÉLVÁR L.: Urológiai daganatok táddometasztázisainak sebeszeti kezelése	284

4. ÁBRA: AZ UROONKOLÓGIAI KÖNYVSOROZATUNK HARMADIK KÖNYVE

A IV. Finnugor Kongresszuson 375 magyar résztvevő volt. Volt orvostudományi, népegészségügyi szekció is, amelyeket ott akkor alapítottak. A magyar *Garkó Dezső* a tbc elleni harcra tartott referátumot. A finnek is a tbc elleni kampányról számoltak be. Egy nap kórházlátogatást is szerveztek, belgyógyászati és sebészeti osztályt látogattak meg, de voltak aggok házában is. Az esti fogadáson *Martti Mustakallio* észtl és magyarul köszöntötte a vendégeket. A gyógyszerészeknek külön programot szerveztek. A fentiek összefoglalásaként, 1932-ben megalakult a Finn–Magyar–Észt Orvosok Társasága (1. ábra). A magyarországi alapítók között volt *Kovalevszki Géza* sebész, és *Jeney Endre*, aki „faj- és vércsoportkutató” volt.

5. ÁBRA: KIMMO TAARI PROFESSZOR

1937-ben két finn orvos és két medikus volt ösztöndíjjal nálunk, 1939-ben *Molnár U. (?)*, és *Groh Ede* doktorok voltak tanulmányúton Finnországban. Észt orvosok és medikusok főleg Finnországba kaptak meghívást. *Urho Kaleva Kekkonen*, a későbbi elnök is járt diákként Magyarországon. Az 1939-es 3., májusi Orvoscézés szám, ún. „Finn ünnepi szám” volt. A finn alapszerv utolsó közgyűlése 1943. november 26-án volt.

47 év után, 1991. március 13-án újra megtartotta alapszervezeti ülését az FMÉ Orvosok Társasága Helsinkiben. Közben a vendégkönyv szerint *Alfthan* mellett 1963-ban egy *Bra-teus* is járt a klinikán Helsinkiből, németül köszönte meg a vendéglátást.

1991-ben elnöknek *Kimmo Mustakalliot*, a korábbi elnök, *Martti* fiát választották, akivel már én is találkoztam a 90-es évek közepén. A nyolcoldalas új alapszabályt 1992. szeptember 1-jén *Fehér János professzor*, a SOTE II. sz. Belklinika igazgatója írta alá (2. ábra). A mellékletek között van a MOTESZ hozzájárulása és a taglista, valamint az alakuló ülés jegyzőkönyve. Engem a történelmi bizottságba választottak be. Még egy levélmásolatot őrzök, amit a társaság ügyében írtam *Fehér Jánosnak*. A társaság aktivitása kihalt, vagy inkább el sem kezdődött.

Először 1974-ben jártam Finnországban, még a Kórtanon „töltöttem” utolsó hónapjaimat. Valószínűleg, második utam al-

7. ÁBRA: LASKI LAULELLEN VESIÄ, AMI EGY KALEVALA-IDÉZET, A HÖMPÖLYGŐ, ÉNEKLŐ FOLYÓVÍZRŐL

6. ÁBRA: SAKARI RANNIKO PROFESSZOR

vitt egy Helsinki környéki vadonatúj kórházba, csak ámultam... Akkor kezdték gyártani az Uricultot: egy kis műanyaghengerbe becsavarható lapot, amin táptalaj volt. Azt vizeletbe mártva a hengerbe visszacsavarva, termosztátba téve másnap leolvasható volt egy skála alapján a baktériumcsírák száma. Németországban csak ezt használtuk a 80-as években. Később kongresszusokon, sokszor egyedüli magyarként leginkább lengyel, német társaságokhoz csapódtam, de mindig kerestem a finnek társaságát is.

Az ORFI-ban 1995 és 1997 között szerkesztettem egy *Benignus prostata hyperplasia* című könyvet magyar, német, dán, holland társzerzőkkel, és egy fejezet megírására, akkor már ismerősként, a turkui *Teuvo Tammelat* kértem fel (3. ábra). Később ő lett a tanszékvezető.

Ugyanebben az időben adtuk ki az uroonkológiai könyvsorozatunk harmadik könyvét (szerk. *Romics I., M. Goepel*) a here- és vesedaganatokról. A vesereszekciós fejezet megírására *Kimmo Taarit* kértem fel (4. ábra). Később ő is tanszékvezető lett Helsinkiben.

2010-ben ismét találkoztunk a Meilahtin (5. ábra). *Kimmo* onnan ismertem, hogy 1995-ben ösztöndíjjal egy vagy két hetet Helsinkiben töltöttem *Sakari Ranniko professzor*, *Taari* elődjének meghívására (6. ábra).

Részt vettem a Finn Urológus Társaság kongresszusán. Érdekes volt, hogy a cégek mind 2-2 percet kaptak legújabb termékük bemutatására. Részt vettem a FINNBLADDER és a FINNPROS-

8. ÁBRA: AZ EAU TÖRTÉNELMI BIZOTTSÁGÁNAK TAGJAI

TATE szervezet ülésén is, ahol a folyó és a tervezett gyógyszer-vizsgálatokat beszéltek meg.

A Roche két évtizede egy Tihanyban szervezett kongresszus-sorozat kapcsán engem kért fel, hogy egy-egy vendéget hívjak meg külföldről. A vendégek között volt egy finn is, *Ossi Lindell*. Nagy gyakorlata volt a cystectomiák operálásában, erről beszélt. Még 2019-ben találkoztam vele a DGU-n, az ESU Board tagjaként megismertem több finnt is, akik a faculty névsorában szerepeltek, *Mirja Ruutu professzor asszony*, *Teuvo Tammela* és mások. Az AAEU-nak (Association of Academic European Urologists) is van finn tagja, *Mika Matikainen* Helsinkiből és *Peter Boström* Turkból.

Babics vendégkönyvében egy észt professzor nevét látom. Neve olvashatatlan, de Tallinból jött Finnországból is voltak, *Laula Lapsellani*, *Olof Alfthan*. Úgy tudom *Alfthan* talán Pé-

csett is volt *Baloghnál*. 1997 után vendégkönyvünk szerint az észt *Tamm és Zirel professzorok*, az említett *Ossi Lindell* járt klinikánkon.

A finneknek van egy a finn urológia történetét összefoglaló könyvük, és benne minden urológus fotója, életrajza (7. ábra). A címe Laski laulellen vesä, ami egy Kalevala-idézet, a hömpölygő, éneklő folyóvízről...

Végül egy fotó (8. ábra), amin az EAU történeti bizottságának tagjai láthatók, Bécsben, kb. 2001-ben, amikor én először vettem részt a munkában. Az álló sorban balról a harmadik *Jaako Elo*, ő írta a fenti könyvet is. A Helsinkiben található orvostörténeti múzeumban gazdag urológiai gyűjtemény is van, részben *Jaakónak* köszönhetően. Hosszú volna leírni mindazok nevét, akikkel az elmúlt 40 évben beszélgettem, találkoztam, és ezek alapján egy jól szervezett társaságról és jól képzett urológusokról győződhettem meg.

Irodalom

1. Romics I, Rathert P. Ungarisch-deutsch Kontaktke in schwierigen Zeiten. Professor Antal Babics (1902–1992). Urologe A 2003; 42: 390–391. <https://doi.org/10.1007/s00120-003-0313-8>
2. Romics I. Meine Erinnerungen an die DGU, Urologe (Sonderheft) 2006; 45: 27–28. <https://doi.org/10.1007/s00120-006-1104-9>
3. Romics I, Engel R, Stevens T, et al. The Guestbook of the Urology Department of Semmelweis University in Budapest, a Mirror of International Contacts J Urol 2007; 178: 409–413. <https://doi.org/10.1016/j.juro.2007.03.102>
4. Romics I, Romics M. Wissenschaftliche Aktivität der Urologischen Klinik in Budapest in der Nachkriegszeit (1946–1956). Der Urologe 2016; 55: 534–538. <https://doi.org/10.1007/s00120-015-4026-6>
5. Romics I. A Német Urológus Társaság első kongresszusának budapesti sajtója. Magy Urol 2018; 30: 82–84. <https://doi.org/10.22591/magyuro.2018.2.romicsi.82>